

6. **Максимова А. Б.** Дипломне проектування за темою фірмового або корпоративного стилю у процесі підготовки графіка-дизайнера // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір : наук. видання / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 674-682.

7. **Папанек В.** Дизайн для реального мира / В. Папанек. – М.: Д.Аронов, 2010. – 416 с.

8. **Прусак В.Ф.** Методологічні підходи до підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – Вип. 61. – 2006. – С. 131-138.

9. **Рунге В.Ф.** История дизайна, науки и техники: учеб. пособие / том 1. – М.: Архитектура-С, 2006. – 368 с.

10. Сидоренко В.Ф. Дизайн как проектная деятельность // Техническая эстетика. – №8. – М.: 1977.

11. **Яковлев М.І.** Основи формування професійного мислення художників графічного дизайну / М.І. Яковлев ; відп. ред. М.І. Яковлев // Технічна естетика і дизайн : міжвідомчий науково-технічний збірник. – К. : Віпол, 2004. – Вип. 3-4. – С. 181-185.

УДК 7.05 : 002

Т. В. Мала

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ З ДИЗАЙНУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття посвячена обоснованию необходимости применения проблемных методов обучения в процессе профессиональной подготовки учителей-дизайнеров. Проблемное обучение имеет несомненные преимущества: формирования у студентов творческого мышления, самостоятельности, активности и личностной мотивации к обучению, к достижению успеха в профессии.

Ключевые слова: *проблемное обучение, специалисты по дизайну, творческие конкурсы.*

The article is devoted the ground of necessity of application of methods of problems of teaching in the process of professional preparation of designers. The problem teaching takes undoubted advantages: forming at the students of creative thought, independence, activity and personality motivation to teaching, to achieving success in a profession.

Keywords: *problem studies, specialists on a design, art contests.*

Одним із стратегічних завдань сучасної дизайнерської освіти в сфері педагогіки є перетворення студента в суб'єкта, що сприяє його становленню як компетентного фахівця, здатного до побудови своєї діяльності, її розвитку й удосконалення, готового до постійної самоосвітньої діяльності, адаптації до швидкозмінних умов, нестандартного мислення, вміння брати на себе відповідальність і швидко приймати потрібні рішення.

Таким чином, перехід від навчання до роботи викладача з дизайну – це не просто крок від засвоєння знань до їхнього використання, як це передбачає традиційна дидактика. Має відбуватися процес проблемного навчання, в якому теоретичні знання стають для студента осмисленими умінь і навичок, придатних не тільки для складання іспитів; вони перевтілюються в засоби реалізації діяльності. Майбутній викладач з дизайну немов «розвертається» з минулого через сьогодні в майбутнє, діє в цілісному тимчасовому просторі «вчора-сьогодні-завтра». Для студента стає зрозумілим, що було (зразки теорії й практики), що є (виконувана пізнавальна діяльність) і що буде (модельовані ситуації професійної діяльності) [6, с. 49].

Підготовка майбутніх викладачів-дизайнерів у ВНЗ повинна сприяти формуванню у студентів:

- можливості самостійно визначити та формувати проблему;

- здатності висунути гіпотезу проекту, знайти спосіб її перевірки;
- зібрати дані проекту, проаналізувати їх, запропонувати методику їхньої обробки;
- уміння сформулювати висновки та побачити можливості практичного творчого використання отриманих результатів;
- здатності побачити проблему в цілому, всі аспекти її рішення, а під час колективної роботи визначити міру особистої участі у вирішенні проектної проблеми.

Аналіз сучасних досліджень показав що залучення проблемного навчання у процес підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей є предметом особливої уваги педагогіки. Зокрема, ретельно досліджена ця проблема у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців як А. Брушменьський (психологія мислення і проблемного навчання майбутніх фахівців-педагогів), А. Вербицький (активне навчання фахівців у вищій школі), В. Кудрявцев (проблемне навчання: витоки, сутність, перспективи), С. Каспарова (підготовка вчителя будівельного коледжу на основі методики проблемного навчання), Г. Марченко (проблемні методи підготовки майбутніх офіцерів тилу), Л. Суботіна (розвиток творчих здібностей випускників профосвіти), А. Хуторський (дидактична евристика; теорія і технологія креативного навчання у вищій школі) та ін.

Проте, у наукових дослідженнях майже не приділяється увага цій проблемі в контексті підготовки майбутніх викладачів-дизайнерів. Таким чином, метою статті є розкриття необхідності залучення проблемного навчання в процес підготовки майбутніх викладачів з дизайну.

У процесі їх підготовки має передбачатися ускладнення діяльності студентів від курсу до курсу, виходячи із цілей і завдань навчання на кожному етапі підготовки, ступеня теоретичної забезпеченості та проблемності завдань, самостійності студентів у процесі діяльності, рівня підготовленості та індивідуальних властивостей. У якості перехідних форм навчання повинні виступати: проблемні лекції, лабораторно-практичні заняття, імітаційне моделювання, аналіз конкретних виробничих ситуацій (різного ступеня складності), розігрування ролей, захист курсових проектів, спецсемінари.

Знання, які здобуваються під час навчальних занять, уміння й професійні якості повинні реалізовуватися в ході виробничої практики, у процесі створення курсових проектів, максимально наближених до виробничих проблемних завдань, а також дипломних проектів, коли предметом дослідження й пізнання стають різні сторони й зміст майбутньої професійної діяльності.

Тим часом аналіз результатів педагогічної діагностики реального рівня підготовки викладачів-дизайнерів у ВНЗ показує, що в процесі навчання студентів відсутня проблемність цього навчання, орієнтації й стійкого інтересу майбутніх дизайнерів до своєї професії, до вирішення фахових завдань. У більшості молодих фахівців рівень підготовки не збігаються з реальними умовами професійної діяльності, що призводить до додаткових емоційних перевантажень, яких і без того вистачає в сучасній професійній діяльності.

З огляду на дослідницьку позицію викладача-дизайнера як суб'єкта творчої діяльності, у навчанні на першому місці мають бути форми та методи, які спонукають вирішувати проблеми, що виникають у життєвих ситуаціях.

Перебуваючи в позиції творця, майбутній викладач-дизайнер самостійно досліджує проблему, шукає нові знання, яких йому не вистачає, конструє й формулює проблему, бере участь у процесі її вирішення й всебічної оцінки, задовольняючи й розвиваючи свій інтерес до пошуку нового в професії [2, с. 101].

Підкреслимо, що проблемні ситуації повинні відповідати меті формування системи знань і вмінь; бути доступними для студентів; викликати власну пізнавальну діяльність та активність; завдання повинні бути такими, щоб студенти могли їх виконувати на основі здобутих раніше знань.

Адже, проблема приймається студентом тільки тоді, коли спирається на існуючі в студента знання й коли він починає розуміти, що цих знань йому недостатньо для її вирішення. У цьому смислі проблемне навчання називають розвивальним, тому що завдання, які моделюються професійною діяльністю за допомогою навчальних й проблемних ситуацій,

дають можливість перевтілити статичний зміст освіти на динамічний. Відповідно студент може не тільки знаходити нові знання, але й отримувати позитивні емоції успіху, почуття задоволення працею. Бажання знову пережити ці почуття призводить до появи нових пізнавальних мотивів, що забезпечує пильну увагу до мотиваційного забезпечення процесу навчання й самонавчання [1, с. 425].

У навчанні, структурованому переважно у вигляді завдань і проблемних ситуацій, поступово проглядаються реальні контури майбутньої професії.

Оскільки проблемна ситуація відносна: в одних студентів вона викликає проблемність, а в інших – ні, навчальна діяльність повинна базуватися на принципі індивідуалізації навчання, тобто викладач повинен ураховувати мотиви, мету, індивідуальні психічні можливості студентів, рівень їхньої підготовки й схильності до роботи за спеціальністю.

Успішність будь-якої діяльності, як відомо, визначається активністю особистості та її оптимальним психічним станом. Тому варто активізувати пізнавальну діяльність майбутніх дизайнерів, забезпечити її ефективність і такі умови навчання, згідно з якими різні психічні функції були б оптимально близькі до цього стану.

З огляду на індивідуальні особливості кожного студента викладач повинен створювати емоційно збагачені ситуації, використовувати співпереживання як психологічний механізм у вихованні особистості. Він також повинен поступово розширювати сфери самостійності студентів, послідовно ускладнюючи завдання, і зменшувати частку педагогічного керівництва, спиратися на раціональні способи навчальної діяльності й самостійного надбання знань; орієнтуватися на творчий потенціал студентів, активізувати спільну діяльність.

Виходячи з того, що дизайн будь-якого напрямку – це колективна форма творчості, необхідно враховувати соціальний контекст, що припускає наявність умінь соціальної взаємодії й спілкування, спільного прийняття рішень, колективної думки, а також здатностей бути організатором та координатором діяльності колективу, розвивати, обґрунтовувати, відстоювати й захищати ідейний задум свого проекту.

Колективна діяльність, що передбачає розподіл індивідуальних обов'язків між учасниками, має великий позитивний вплив на становлення почуття відповідальності, дозволяє побачити себе «часткою всіх», а їх «продовженням себе». Долучаючи студентів до спільної справи, колективна робота стає фактором оволодіння загальним багажем спільно відтворених знань. Це підтверджується думкою К. Левіна, який встановив, що переконання, придбані в групі, витримують більший опір впливу середовища й звичкам. Саме група однолітків, що спільно вирішують і виношують проблемні завдання, є середовищем для народження й формування ініціативної поведінки в професійній діяльності [5, с. 6 - 7].

Особливо значущим у колективній, груповій діяльності є змагання. Воно проявляється у прагненні мати будь-яку перевагу перед іншими в тій або іншій діяльності. Тому необхідно протягом процесу навчання регулярно проводити огляди, конкурси курсових робіт, поточних і підсумкових завдань з провідних професійних дисциплін: малюнку, живопису, композиції, комп'ютерного моделювання, дизайну книги, шрифтів і типографіки. Виставки творчих конкурсних робіт, курсових проектів допоможуть студентам побачити один одного й себе з боку, зрозуміти, до якого рівня потрібно прагнути, викликають творчий азарт, дають можливість оцінити нові творчі відкриття, активізують уяву й творчу атмосферу. Відповідно у методичному кабінеті формується цікава галерея, яке пропонує кращі роботи студентів різних курсів. Так, через естетичне ставлення до мистецтва через змагання виробляються творчі здібності, самостійність, активність, прагнення бути краще, розвивається почуття честі й власної гідності, що сприяють формуванню професійної компетентності майбутніх дизайнерів.

Необхідність проведення таких оглядів найцінніша тому, що вони зумовлюють спонтанний, несподіваний характер діяльності, народження авторської концепції, індивідуального професійного бачення. Адже істотою особливістю емоційних переживань є те, що їх не можна викликати штучно, за розпорядженням.

Соціальний контекст майбутньої професійної діяльності задають гуманістичні умови навчання, демократичні стосунки між викладачами й студентами. При цьому творча атмосфера міжособистісної взаємодії, супроводжуються, спрямовується, підтримуються способами, які активізують самостійну пізнавальну діяльність студентів.

З усього вищесказаного випливає, що провідними формами й методами підготовки компетентних фахівців книжкового дизайну в контексті їхньої професійної діяльності виступають активні форми й методи, що відтворюють як предметний, так і соціальний зміст майбутньої професії.

Ці методи навчання (дискусії, дидактичні ігри, моделювання виробничих ситуацій тощо) відбивають суть майбутньої професії. Вони мають на меті формування наукового світогляду, соціальної активності й самосвідомості, творчих здібностей майбутніх дизайнерів в умовах, наближених до реальних ситуацій. Це сприяє скороченню строків адаптації молодого фахівця до повноцінного виконання професійної діяльності шляхом ігрової імітації, відтворення в ролях основних видів поведінки за закладеними в умовах гри правилами. У грі формуються певні взаємини між членами колективу, здобуваються цінні моральні якості. Таким чином, на кожному занятті можуть вирішуватися як професійні, так і виховні завдання.

З огляду на все вищесказане можна зробити висновок узагальнюючого характеру. Проблемне навчання майбутніх викладачів-дизайнерів має безсумнівні переваги та підстави щодо його залучення в процес підготовки студентів. Викладач повинен не тільки враховувати індивідуальні здібності, спрямованість кожного студента, а й створювати емоційно збагачені ситуації, мотивувати в майбутніх дизайнерів бажання досягнути успіху у навчанні. Для цього необхідно організовувати творчі змагання, огляди, конкурси проектів, поточні та підсумкові завдання з провідних дисциплін. Проблемність навчання також посилюватиметься завдяки активним формам і методам підготовки майбутніх дизайнерів (дискусії, дидактичні ігри, рольові ігри, моделювання виробничих ситуацій тощо).

Література

1. **Алексюк А.М.** Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 580 с.
2. **Петров А. А.** Цветовой дизайн металлических художественных изделий : дис. ... канд. техн. наук : 17.00.06 / А. А. Петров. – М., 2005. – 140 с.
3. **Ростовцев Н.Н.** История методов обучения рисованию / Н. Н. Ростовцев. – М. : Просвещение, 1981. – 192 с.
4. **Смирнов С.Д.** Педагогика и психология высшего образования от деятельности к личности : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / С. Д. Смирнов. – М. : Академия, 2001. – 304 с.
5. **Тренинг профессиональной идентичности : рук. для преподавателей вузов и практ. психологов / авт. – сост. Л. Б. Шнейдер.** – М., 2004. – 208 с.
6. **Чобітько М.Г.** Особистісно орієнтоване професійне навчання : зміст і структура / М. Г. Чобітько // Професійна освіта. – 2005. - № 3 (48). – С. 48-56.

УДК - 37.091.3:785.16

М. О. Малахова

СТУДЕНТСЬКИЙ НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ ЯК СУБ'ЄКТ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

В статті розглядається питання організації навчального народно-інструментального ансамблю, обґрунтовується цілесобразність його використання в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики.